

1. mai

1. mai

Verkafólkið framvegis fyri lønarligum vanbýti

Verkamannastættin vunnið nakað framá, men kortini er nógv eftir

1. mai er dagur verkafólksins, og kring allan heim veður hesin dagur hátíðarhildin við skrudgongu og fundum, har kvør verkafólksins verða borin fram

Bæði lønarliga og á annan hátt hevur verkafólkið kring allan heimin verið illa fyri.

Teir, sum sitið hava við framleiðslutólunum, hava allar dagar mett verkafólkið sum aðra handilsvøru, ið ein og hvør brúkarar vil keypa so ódýra sum gjørligt. Og ódýrari henda »vøra« verður keypt, tess størri verður rakstraravlopið, ið er tað sama sum vinningur hansara, ið eigur framleiðslutólið.

Mentaliteturin hjá hesum monnum hevur mangan verið tann, at vit arbeiðsgevarar gera tykkum verkafólki eina stóra tænastu, við at geva tykkum arbeiði. Ein fær næstan ta fatan, at tað er fyri verkafólksins skuld,

at hesir hava framleiðslutól, og at endamálið einans er at geva fólki arbeiði.

Arbeiðskeyparar

Men tað, at kalla nakrar persónar fyri arbeiðsgevarar, er bart út málsliga villeiðandi, tí í veruleikanum eru teir ikki nakrir, ið geva nøkrum nakað, men teir eru arbeiðskeyparar, sum keypa sær arbeiðsmegi, ið skal framleiða og tryggja teimum sjálvum hampuligan vinning.

Eitt talandi dømi um, hvussu hesir persónar hugsa, er centraliseringin. Í øllum londum og í vissan mun eisini her hjá okkum, er alt fólkið miðsavnað á nøkrum fáum ávisum plássum, meðan restin av landinum er tomt og oyði. Og hugsunarhátturin er tann, at tá eitt arbeiðspláss skal setast á stovn, so hugsar man um, hvat tað er mest rentabult at byggja hetta vikri, og ikki, hvar tað er tørvur á einum arbeiðsplássi. Menn spyrja ikki hvar fólk ganga arbeiðsleys, men teir rokna ut,

hvar tað er lættast og ódýrast at fáa hendur á neyðugari ráveru og somuleiðis hvar tað er lættast og ódýrast at fáa hendur á neyðugari ráveru og somuleiðis hvar tað er lættast og ódýrast at sleppa av við ta lidnu framleiðsluna.

Og úrsltið er so, at verkafólkið má taka halarnar upp og flyta til arbeiðsplássið, t.v.s. koma undir heilt nýtt umhvørvi.

Lønarligt vanbýti

Verkafólkið hevur allar dagar verið og er framvegis fyri lønarligum vanbýti. Verkafólkið hevur ongantið havt og hevur framvegis ikki trygd fyri støðugari úrtøku. Trygðin á ellisárum var litil og ongin. Og varð ein fyri tí óhappi at gerast sjúkur ella at koma til skaða, so var deyðin í durðunum.

Í summum førum eru viðurskiptini nakað børt. Lógin um fólka- og avlamspensjón veitir í vissan mun trygd á ellisárum og um sjúka ger seg galdandi. Og verða verkafólk fyri valukku undir arbeiðnum, so er valukku tryggingarlógin eisini nakað børt, soleiðis at dagpeningur og endurgjald fyri niðurstøtt arbeiðsevni eru, um ikki nóg høg, so munandi hækkað.

Fritíðin

Ein annar mismunur var fritíðin. Øll minnst tað drúga stríðið um fyra vikurs summarfri til verkafólkið. Øll minnst, hvussu ávisar vinnulivsyrirøktur, Føroya Arbeiðskeyparafelag og handverksmeistarafelagið sendu

skriv til tingið, har sagt varð frá, at hetta vildi dýrka framleiðsluna so og so nógv, og niðurstøðan í skrivi teirra var, at fyra vikurs summarfri ikki var hóskaðandi í Føroyum.

Láturligt.

Sjúkradagpeningaskipan

Framvegis sakna vit eina sjúkradagpeningaskipan fyri verkafólk. Meðan øll onnur fáa úrtøku, um tey eru sjúk í eina, tveir ella fleiri dagar, so er verkafólkið fyri inntøkumissi í sliikum føri. Men vit eru vitandi um, at landsstýrið arbeiðir við hesum máli, so vónandi verður eisini ein bati at kenna á hesum øki, um ikki so langa tíð.

Kvinnan

Fyri nøkrum árum síðani samtykti lögtingið, at kvinnulønin skuldi fáa somu pristalsreguler-

Vilhelm Johannesen

ing, sum lønin hjá mannfolki. Men kortini rinda arbeiðskeypararnir framvegis minni fyri arbeiði hjá kvinnunum enn hjá monnum. Hóast nógv verður tosað um tann órætt, sum gjørdur verður móti kvinnunum sum so. Tá talan er um læknar, lærara, fulltrúar, funktionerar o.s.fr., er als ikki talan um nakran lønarmun millum menn og kvinnur. So man orsøkin ikki verða tann, at hesar kvinnur eru verkakvinnur, og man hesin órættur ikki verða vendir móti verkamannastættini. Tað er jú gamal »góður« siður hjá arbeiðskeyparum at undirbeta verka-mannastættina.

Nógv er eftir

Vit kunnu hóast alt verða samd um, at verkamannstættin hevur vunnið nakað framá, men kortini er nógv eftir. Alt tað, sum vunnið er, er vunnið við áhaldandi stríði, eftir at verkafólkið hevur skipað seg í fakligar og politiskar felagsskapir, og skal tað eydnast at vinna longur framá, krevur hetta eitt ikki linari og ikki minni áhaldandi stríð.

Fremst í hesum stríði verður sjálvandi lønarkravið og tá serstakliga kravið um somu løn fyri kvinnur og menn. Bøtt sosial viðurskipti, ið geva enn tryggari kor tá elli, sjúka og vanlukka ger seg galdandi, hava eisini størsta áhuga og eiga ikki at verða gloymd.

Í dag er 1. mai. Tað sprettir og grør. Tað gerst ljósari fyri hvønn dag sum gongur. Hin myrki og kaldi veturin er horvin. Lat tað verða okkara vón á hesum mai degi, at tann myrki og kaldi veturin hjá verkafólkinum eisini fer at halla og at verkafólkið fær ljósari dagar.

Vilhelm Johannesen

arbeiðarin og vegurin

staðið og tíðin
fáa nøvn
frá okkum
rúmdin og tyngdin
liggja í okkara hondum
vit arbeiða á jørðini
vit eiga stríðið og lívið

dagurin er okkara
vit vakna á morgni
geva lógvunum lív
vit eiga trælkanina
vit eiga kollveltingina
hungurin er okkara
maturin er okkara
náttin er okkara
vit eiga drápið
vit eiga eldin
sum longar í sjónarrínginum

okkara er ríkið
neyðin er gleðin

okkara spor
sprongja øll landamørk

rói patursson